

Список використаних джерел

1. Іванов А. О. Превентивна діяльність органів поліції: реалії та виклики в умовах воєнного стану. *Право і Безпека*. 2022. № 4. С. 135–144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2022_4_13

2. Кривицький Ю. В. Забезпечення прав і свобод людини та громадянина як мета правової реформи в умовах воєнного стану і післявоєнний період. *Актуальні проблеми охорони і захисту прав та свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану та післявоєнний період* : зб. матеріалів міжвідом. наук.-практ. круг. столу (Київ, 23 трав. 2024 р.) / Редкол. : С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський, М. М. Пендюра, Ю. В. Кривицький. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. С. 55–60. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/items/e8bebf53-0b02-4995-a41d-5c894be4a84e>

3. Іщенко І. В. Превентивна діяльність Національної поліції з ювенальної превенції. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 3. С. 121–132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2022_3_14

4. Рогатинська Н. З., Чижовська Н. І. Превентивна діяльність злочинності неповнолітніх. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. Вип. 2. С. 198–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2023_2_32

Гриськов Дмитро Олегович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Юшкевич Олена Геннадіївна,

доцент кафедри теорії та історії держави та права
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ПОЛІЦІЄЮ СВОЇХ ФУНКЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах воєнного стану, коли права і свободи людини можуть бути обмежені, особливо важливо забезпечити баланс між необхідністю захисту національної безпеки та дотриманням прав людини. Діяльність поліції в цей період набуває особливої актуальності, оскільки саме вона відповідає за підтримання правопорядку та забезпечення безпеки громадян. До нормативно-правових актів, які регулюють її діяльність, внесено значну кількість змін, які регулюють функціонування цього органу в період воєнного стану.

Введення воєнного стану суттєво змінює правовий ландшафт держави, зокрема, розширюючи повноваження правоохоронних органів. Національна

поліція України, як один з ключових елементів системи забезпечення безпеки, отримує додаткові повноваження для виконання своїх завдань в умовах підвищеної загрози [2]. Статтю 8 Закону України «Про Національну поліцію» доповнено частиною четвертою, яка передбачає, що під час дії воєнного стану поліція діє згідно з призначенням та специфікою діяльності з урахуванням тих обмежень прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, що визначаються відповідно до Конституції України та Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Загалом за час дії воєнного стану було прийнято три закони України, які стосувалися зокрема й Національної поліції: 1) Закон України «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану» – діє тимчасово, на період введення в Україні воєнного стану, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії РФ та/або інших держав проти України та 60 днів після цього; 2) Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти» та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних із набуттям статусу осіб, зниклих безвісти за особливих обставин»; 3) Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо присвоєння спеціальних звань поліції під час дії воєнного стану». Діяльність Національної поліції в період воєнного стану регулюється комплексом нормативно-правових актів, серед яких ключовими є: Конституція України, Закон України "Про правовий режим воєнного стану", Закон України "Про Національну поліцію", Інші закони та підзаконні акти: Наприклад, Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення тощо. В період воєнного стану повноваження Національної поліції значно розширюються. Дозволяється перевіряти документи у громадян, транспортних засобах тощо з метою виявлення осіб, які можуть становити загрозу для національної безпеки. Затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів або порушеннях громадського порядку. Проводити обшуки транспортних засобів та інших об'єктів за наявності обґрунтованих підозр у вчиненні злочину. Співпрацювати з військовими частинами, Службою безпеки України та іншими правоохоронними органами для забезпечення безпеки держави [2].

Незважаючи на розширення повноважень, поліція зобов'язана діяти в межах закону та з дотриманням прав людини. Основні гарантії прав людини під час дій поліції включають: Затримана особа має право на захисника з моменту затримання відповідно до статті 59 Конституції України [1]. Також особа має право оскаржити будь-які незаконні дії поліцейських у судовому порядку. Застосування сили має бути виправданим і пропорційним характеру загрози, але якщо застосована сила не є пропорційною характеру загрози поліцейський несе персональну відповідальність. Це врегульовано статтею 19, 44 Законом України «Про національну поліцію» [2].

Незважаючи на наявність правової бази, в умовах воєнного стану виникають

певні проблеми. Наприклад професор С.М. Гусаров висловився по одній із проблем. Закон України «Про Національну поліцію» доповнено ст. 90-1, згідно з якою під час дії воєнного стану громадський контроль за діяльністю поліції не здійснюється. Тобто під час воєнного стану не може бути річного звіту про діяльність поліції, прийняття резолюції недовіри керівникам поліції, зустрічей з органами місцевого самоврядування та населенням, залучення громадськості до розгляду скарг на дії чи бездіяльність поліцейських. На думку багатьох правозахисників, відсутність громадського контролю не тільки не сприяє належній реалізації громадянами своїх прав і законних інтересів, але й і сама поліція позбавляється важливого засобу контролю за законністю дій її працівників, покращення поліцейської діяльності. Важливо і те, що діяльність поліції має бути спрямована на задоволення потреб населення, а довіра громадян до поліції є одним із головних критеріїв оцінки ефективності діяльності поліції, її служб і підрозділів.

На думку С.М. Гусарова, керівництву Національної поліції України необхідно спланувати й ініціювати розробку та реалізацію комплексних цільових програм, спрямованих на вдосконалення правового механізму захисту прав громадян, зміцнення авторитету Національної поліції України серед громадян, покращення їх взаємовідносин з населенням. Змістом таких програм повинно стати: 1) створення та реалізація стратегії розвитку Національної поліції України, спрямованої на підвищення довіри громадян до поліцейських; 2) проведення дослідження з метою моніторингу громадської думки щодо діяльності Національної поліції України [3, с. 187]; 3) розробка та реалізація правового механізму поновлення законних прав та інтересів громадян, порушених поліцією, відшкодування матеріальної шкоди; 4) поширення практики прийому громадян в органах Національної поліції та безпосередньо за місцем проживання, відновлення громадського контролю за законністю дій поліції, розробка системи матеріального і морального стимулювання участі громадян у правоохоронній діяльності тощо.

Захист прав людини в умовах воєнного стану є одним з найбільших викликів сучасності. Поєднання необхідності забезпечення національної безпеки та дотримання фундаментальних прав і свобод людини вимагає від держави та правоохоронних органів особливої зваженості та відповідальності. Діяльність поліції в цей період набуває особливого значення. З одного боку, поліція покликана забезпечувати громадський порядок та безпеку, а з іншого – вона має діяти в межах закону і з повагою до прав кожної людини. Незважаючи на обмеження, які можуть бути введені в умовах воєнного стану, певні права і свободи є невід’ємними і не можуть бути повністю обмежені. До таких прав належать право на життя, свобода від катувань та нелюдського поводження, право на справедливий суд тощо. Діяльність поліції має бути прозорою і підзвітною. Громадськість має мати можливість контролювати дії правоохоронних органів.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL:

<http://surl.li/gdyl>.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Гусарова С. М. Щодо проблеми забезпечення прав громадян у діяльності національної поліції України в умовах воєнного стану : монографія. Харків : Факт, 2022. 452 с.

4. Майоров В. В. Шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 185–190.

*Данильчук Андрій Вікторович,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавр
навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:*

*Лапка Оксана Ярославівна,
доцент кафедри теорії, історії та філософії права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ У ВІДНОВЛЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

В умовах війни та поступовій деокупації певних територій України, перед державою постає головне завдання – відновлення правопорядку, громадської безпеки та довіри населення до державних інституцій. Важливу роль у цьому процесі відведено Національній поліції, яка займається протидією злочинності, забезпеченням законності та підтримкою стабільності в умовах воєнного стану. Території, які звільняють від окупантів найчастіше характеризуються зруйнованою інфраструктурою, високим рівнем злочинності, поганим психологічним та моральним станом населення, що потребує залучення правоохоронних органів для встановлення суспільного порядку на цих територіях.

Національна поліція відіграє важливу роль у забезпеченні громадського порядку, як у мирний час, так і в умовах воєнного стану. Воєнний стан – особливий правовий режим, який вводять на території всієї України або окремих її частин у зв'язку з зі збройною агресією чи загрозою нападу, посяганням на її територіальну цілісність або незалежність [1].